

Suvestinė redakcija nuo 2014-11-01

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2005, Nr. [144-5271](#), i. k. 105110MISAK00B1-658

Nauja redakcija nuo 2014-11-01:

Nr. [B1-652](#), 2014-08-04, paskelbta TAR 2014-08-04, i. k. 2014-10824

VALSTYBINĖS MAISTO IR VETERINARIJOS TARNYBOS DIREKTORIUS

ĮSAKYMAS DĖL GAIŠENŲ PATOLOGINIŲ ANATOMINIŲ TYRIMŲ TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO

2005 m. gruodžio 5 d. Nr. B1-658
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos veterinarijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalimi ir siekdamas užtikrinti tinkamą gyvūnų gaišimo priežasčių nustatymą:

1. T v i r t i n u Gaišenų patologinių anatominių tyrimų tvarkos aprašą (pridedama).
2. P a v e d u:
  - 2.1. įsakymo vykdymą Nacionaliniam maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutui;
  - 2.2. įsakymo vykdymo kontrolę Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritorinėms valstybinėms maisto ir veterinarijos tarnyboms.

DIREKTORIUS

KAZIMIERAS LUKAUSKAS

PATVIRTINTA

Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos
direktoriaus 2005 m. gruodžio 5 d. įsakymu Nr.
B1-658

(Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos
direktoriaus 2014 m. rugpjūčio 4 d. įsakymo Nr.
B1-652 redakcija)

GAIŠENŲ PATOLOGINIŲ ANATOMINIŲ TYRIMŲ TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Gaišenų patologinių anatominių tyrimų tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato gaišenų patologinių anatominių tyrimų atlikimo ir jų duomenų registravimo tvarką.

2. Aprašo nuostatos netaikomos atliekant gaišenų patologinius anatominius tyrimus mokslo ar mokomaisiais tikslais.

3. Vartojamos sąvokos:

3.1. **Gaišena** – nugaišusio ar nugaišinto gyvūno kūnas.

3.2. **Gaišenos patologinis anatominis tyrimas** (toliau – gaišenos tyrimas) – gaišenos, jos dalių, organų ir audinių apžiūra, apčiuopa ir pjaustymas, ertmių atvėrimas ar kt. veiksmas siekiant įvertinti ligos sukeltus pokyčius ir nustatyti gyvūno gaišimo priežastis.

3.3. Kitos Apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžiamos Lietuvos Respublikos veterinarijos įstatyme, Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme ir kituose teisės aktuose.

4. Gaišenų tyrimus gali atlikti galiojančią veterinarijos praktikos licenciją turintis veterinarijos gydytojas, teikiantis veterinarijos paslaugas savarankiškai arba veterinarijos paslaugų teikėjo vardu, galiojančią veterinarijos praktikos licenciją turintis veterinarijos gydytojas, kuris yra gyvūno laikytojo darbuotojas, arba veterinarijos gydytojas-patologas, dirbantis laboratorijoje (toliau – gaišenų tyrimus atliekantis asmuo). Išimtiniais atvejais gaišenų tyrimus gali atlikti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritorinės valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos valstybinis veterinarijos gydytojas, kuris turi vadovautis šiame Apraše nustatyta tvarka.

II SKYRIUS GAIŠENŲ TYRIMŲ TVARKA

5. Gaišenų tyrimai atliekami vadovaujantis šiuo Aprašu:

5.1. gyvūno laikymo vietoje nuošaliau nuo kitų toje pačioje laikymo vietoje esančių gyvūnų, jei tai yra stambus ūkinis ar zoologijos sodo gyvūnas ir nėra galimybių jo nuvežti į gaišenos tyrimui atlikti tinkamą vietą;

5.2. veterinarijos paslaugų teikėjų patalpose, kuriose įrengti tinkamas natūralus ar dirbtinis apšvietimas, vandens ir nuotekų sistema, yra gaišenos tyrimui reikalinga įranga (pvz., stalas) ir priemonės;

5.3. Nacionaliniame maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institute ir jo teritoriniuose padaliniuose;

5.4. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Veterinarijos akademijos Patologijos centre.

6. Gaišenų tyrimus atliekantis asmuo turi imtis visų būtinų saugumo priemonių, kad nebūtų išplatinti gyvūnų užkrečiamųjų ligų sukėlėjai. Jei įtariama pavojinga gyvūnų užkrečiamoji liga ar yra rizika išplatinti gyvūnų užkrečiamosios ligos sukėlėjus, gaišenos savininkas, o šioms aplinkybėms paaiškėjus gaišenos tyrimo metu gaišenų tyrimus atliekantis asmuo nedelsdamas turi informuoti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritorinę valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą ir vykdyti jos nurodymus.

7. Atliekant gaišenos tyrimą vertinama:

7.1. odos ir jos darinių spalva, storis, elastingumas, kvapas, vientisumas, pažeidimų pobūdis, plaukų, šerių ar plunksnų blizgesys, švarumas ir tvirtumas;

7.2. raginių darinių – ragų, nagų, kanopų – dydis, forma, pažeidimų pobūdis;

7.3. poodiniai audiniai ir skeleto raumenys;

7.4. skeleto sistema: kaulai, sąnariai, sausgyslės, bursos;

7.5. kvėpavimo sistema: nosies ertmė (gleivinės spalva, drėgnumas, ištakos, pažeidimų pobūdis), nosies pertvaros, kriauklės, sinusai, trachėjos, bronchai, plaučiai (oro maišai paukščiams), krūtinplėvė (krūtinės ąstos turinys), diafragma;

7.6. širdies ir kraujagyslių sistema: širdplėvė ir jos turinys, širdis (epikardas, miokardas, endokardas, vožtuvai ir didžiosios kraujagyslės), kraujagyslės (intimos spalva, vientisumas, elastingumas);

7.7. kraujo ir limfinės sistemos (kraujo spalva, sukrešėjimo laipsnis, kraujo krešulių spalva, konsistencija), paviršiniai limfiniai mazgai (pažandiniai, antrykliniai, paviršiniai kaklo, kelio klosties, kirkšnies, pieno liaukų limfiniai mazgai ir kt.);

7.8. virškinimo organai: burnos gleivinės spalva, drėgnumas, blizgesys, pažeidimų pobūdis, ištakos, liežuvio padėtis, spalva, dydis, forma, konsistencija, dantų skaičius, spalva, nusitrynimo pobūdis, pažeidimų pobūdis, ryklės, stemplės, skrandžio (atrajotojų prieskrandžių, paukščių liaukinio ir raumeninio skrandžio), žarnų (plonųjų žarnų – dvylikapirštės, tuščiosios, klubinės, storųjų žarnų – aklosios, gaubiančiosios, tiesiosios), žarnų pasaito ir pasaito limfinių mazgų, kepenų, tulžies pūslės, tulžies takų, kasos, pilvaplėvės (pilvo ertmės turinio) pažeidimų pobūdis;

7.9. šlapimo išskyrimo organai: inkstai, šlapimtakiai, šlapimo pūslė ir šlapimkanalis;

7.10. lyties organai: patelių lyties organai ir pieno liaukos (kiaušidės ir kiaušlatakiai, gimda ir gimdos kaklelis, makštis (makšties prieangio gleivinės spalva, ištakos, pažeidimų pobūdis, pieno liaukų pažeidimų pobūdis), patinų lyties organai (sėklidžių ir prielipų, pridėtinių liaukų (priešinės, pūslelinių ir kuperio), varpos, apyvarpės ir kapšelio būklė, pažeidimų pobūdis);

7.11. endokrininės ir imuninės sistemos organai: hipofizis ir epifizis, skydliaukė, priešskydinės liaukos, antinksčių, blužnies, kaulų čiulpų, užkrūčio liaukos, organų ir kt. vidaus limfiniai mazgai, migdolinės liaukos;

7.12. nervų sistema: galvos ir stuburo smegenys, jų dangalų būklė ir pažeidimai;

7.13. jutimo organai: akių gleivinės spalva, drėgnumas, ištakos, pažeidimų pobūdis, ragenos skaidrumas ir drėgnumas, akių obuolio būklė ir pažeidimų pobūdis, akių vokų būklė, pažeidimų pobūdis, ausų kriauklių ir išorinių landų būklė, pažeidimų pobūdis.

8. Gaišenos į gaišenų tyrimų vietą, kai gaišenos tyrimas atliekamas ne gaišenos buvimo vietoje, turi būti pristatytos sandariai supakuotos.

9. Gaišenos savininkas ar asmuo, siunčiantis gaišeną gaišenų tyrimui į Nacionalinį maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutą ar jo teritorinius padalinius, kartu su gaišena pateikia tris Mėginių paėmimo gyvūnų ligoms tirti akto (toliau – mėginio aktas), kurio forma patvirtinta Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2012 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. B1-489 „Dėl mėginių paėmimo tirti aktų formų patvirtinimo“, egzempliorius, iš kurių vieną Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto ar jo teritorinio padalinio darbuotojas, priėmęs gaišeną, grąžina gaišeną pristačiusiam asmeniui, antras su gaišenos tyrimo ir laboratorinio tyrimo rezultatais grąžinamas gaišenos savininkui, trečias yra saugomas Nacionaliniame maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institute ar jo teritoriniame padalinyje.

10. Gaišenas tyrimams Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Veterinarijos akademijos Patologijos centras ir veterinarijos paslaugų teikėjai priima jų nustatyta tvarka.

11. Gaišenos tyrimą atliekantis ūkio subjektas gali atsisakyti tirti gaišeną nurodydamas asmeniui atsisakymo motyvus ir kitą ūkio subjektą, kuris galėtų atlikti gaišenos tyrimą.

III SKYRIUS

GAIŠENŲ TYRIMŲ DUOMENŲ REGISTRAVIMAS

12. Gaišenų tyrimus atliekantis asmuo, atlikęs gaišenos tyrimą, turi užpildyti Gaišenos pataloginio anatomicinio tyrimo aktą (toliau – tyrimo aktas) (Aprašo priedas).

13. Kiekvienas tyrimo aktas turi būti iki galo užpildytas, pasirašytas ir užregistruotas, taip pat jame turi būti nurodyta gaišenos tyrimo atlikimo data.

14. Tyrimo aktas surašomas dviem egzemplioriais, iš kurių vienas atiduodamas gaišenos savininkui, kitas paliekamas ūkio subjekte, kuriame dirba gaišenų tyrimus atliekantis asmuo.

15. Jeigu gaišenų tyrimus atliekantis asmuo gaišenos tyrimo metu nustato, kad gyvūno ligos ar gyvūno gaišimo priežastiai nustatyti nepakanka gaišenos tyrimo ir būtina atlikti laboratorinį (-ius) (bakteriologinį, serologinį, virusologinį, parazitologinį, molekulinį, histologinį ar kitą instrumentinį) tyrimą (-us), jis tyrimo akto grafoje „Rekomendacijos“ nurodo, kad gaišenos savininkui rekomendavo atlikti laboratorinį tyrimą, ir, suderinęs su gaišenos savininku, paima mėginius ir juos kartu su užpildytu mėginio aktu ir tyrimo akto kopija siunčia tyrimui į akredituotąją laboratoriją. Mėginį paėmęs asmuo surašo mėginio aktą 3 egzemplioriais, iš kurių pirmas įteikiamas mėginį paėmusiam asmeniui, antras – mėginio savininkui, trečias – laboratorijai. Akredituotoji laboratorija, atlikusi laboratorinį tyrimą, jo rezultatus surašo į mėginio aktą ir jį perduoda gaišenos savininkui. Tuo atveju, kai gaišenos tyrimą ir laboratorinius tyrimus atlieka tas pats ūkio subjektas, mėginys gali būti perduodamas laboratorinį tyrimą atliekantiems asmenims šio subjekto nustatyta vidine darbo tvarka, tačiau gaišenos savininkui atlikus laboratorinius tyrimus turi būti perduodami laboratorinio tyrimo rezultatai.

16. Ūkio subjektai, kuriuose dirba gaišenų tyrimus atliekantys asmenys, ne mažiau kaip trejus metus, neskaičiuojant metų, kuriais buvo surašytas tyrimo aktas, turi saugoti tyrimo ir mėginio aktus ir prireikus juos pateikti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritorinės valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pareigūnams.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

17. Po gaišenų ar laboratorinių tyrimų susidarę šalutiniai gyvūniniai produktai tvarkomi, kaip nurodyta 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1069/2009, kuriuo nustatomos žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių sveikumo taisyklės ir panaikinamas reglamentas (EB) Nr. 1774/2002 (OL 2009 L 300, p. 1), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2010 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/63/ES (OL 2010 L 276, p. 33), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2013 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1385/2013 (OL 2013 L 354, p. 86) ir 2011 m. vasario 25 d. Komisijos reglamente (ES) Nr. 142/2011, kuriuo įgyvendinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1069/2009, kuriuo nustatomos žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių sveikumo taisyklės, ir Tarybos direktyva 97/78/EB dėl tam tikrų mėginių ir priemonių, kuriems netaikomi veterinariniai tikrinimai pasienyje pagal tą direktyvą (OL 2011 L 54, p. 1), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2014 m. birželio 3 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 592/2014 (OL 2014 L 165, p. 33). Gyvūnų augintinių gaišenos po gaišenos tyrimo gali būti grąžinamos savininkui ir toliau tvarkomos vadovaujantis Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2005 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. B1-459 „Dėl Gyvūnų augintinių gaišenų tvarkymo veterinarijos reikalavimų“, išskyrus atvejus, kai gaišenos gali būti pavojingos žmonių ar gyvūnų sveikatai.

18. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritorinės valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos tikrina, kaip tvarkomi gaišenų tyrimų metu susidarę šalutiniai gyvūniniai produktai, registruojami gaišenų tyrimų duomenys ir saugomi tyrimų ir mėginių aktai.

19. Gaišenos tyrimas ir (ar) laboratorinis tyrimas atliekamas tyrimą atliekančio ūkio subjekto nustatytais terminais. Gaišenos tyrimo ir (ar) laboratorinio tyrimo kainą nustato gaišenos tyrimą ir (ar) laboratorinį tyrimą atliekantis ūkio subjektas.

20. Gaišenos savininkas ar asmuo, siunčiantis gaišena tyrimui ar mėginius laboratoriniam tyrimui, gali apskusti gaišenos tyrimą ir (ar) laboratorinį tyrimą atlikusio ūkio subjekto ar jo darbuotojo veiksmus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Priedo pakeitimai:

Nr. [B1-652](#), 2014-08-04, paskelbta TAR 2014-08-04, i. k. 2014-10824

Gaišenu patologinių
anatominių tyrimų tvarkos aprašo
priedas

(Akto rekvizitai)

(Gaišenos patologinio anatominio tyrimo aktą išdavusio ūkio subjekto pavadinimas / vardas,
pavardė, adresas, juridinio asmens kodas)

GAIŠENOS PATOLOGINIO ANATOMINIO TYRIMO AKTAS

Nr. _____

(data)

(Vieta)

<p>1. Gaišenos savininko duomenys: _____ (vardas, pavardė / pavadinimas, adresas, telefono numeris ar elektroninio pašto adresas. Jeigu siunčiama laukinio ar bešeimininkio gyvūno gaišena, įrašomi gaišena pristačiusio asmens duomenys)</p>
<p>2. Siuntėjo duomenys: _____ (vardas, pavardė / pavadinimas, adresas (pildoma, kai gaišena siunčiama į akredituotą laboratoriją)</p>
<p>3. Gyvūno gaišimo data: _____</p>
<p>4. Gyvūno duomenys:</p> <p>4.1. rūšis _____</p> <p>4.2. lytis _____</p> <p>4.3. veislė: _____</p> <p>4.4. amžius: _____</p> <p>4.5. spalva: _____</p> <p>4.6. svoris: _____</p> <p>4.7. ženklinimo numeris: _____ (nurodyti galvijų, avių, ožkų ženklinimo numerį; gyvūnų augintinių, arklių ženklinimo numeris nurodomas, jeigu jie buvo ženklini; kiaulių nurodomas bandos numeris)</p> <p>4.8. specialios žymos: _____</p>
<p>5. Klinikinė diagnozė: _____ (nurodoma prieš gyvūno nugaišimą žinoma klinikinė diagnozė)</p>
<p>6. Anamnezė: _____ (nurodoma informacija apie gyvūno priežiūrą, laikymo sąlygas, susirgimo datą, susirgimo ir gaišimo aplinkybes, ligos požymius, eigą)</p>
<p>7. Patologiniai anatominiai pokyčiai: _____</p>
<p>8. Patologinė anatominė diagnozė (nozologinė): _____</p>
<p>9. Rekomendacijos:</p>
<p>10. Po tyrimų susidarę šalutiniai gyvūniniai produktai, įskaitant gaišena, pašalinti: _____ (nurodyti kaip, kur pašalinti šalutiniai gyvūniniai produktai)</p>
<p>11. Priedas _____ lapas (-ai).</p>

_____
(Pareigos)

_____
(parašas)

_____
(vardas, pavardė)

_____gaišenos patologinio anatominio
tyrimo akto Nr. _____
priedas

DETALŪS TYRIMO DUOMENYS

1. Oda ir jos dariniai:
2. Raginiai dariniai:
3. Poodiniai audiniai ir skeleto raumenys:
4. Skeleto sistema:
5. Kvėpavimo sistema:
6. Širdies ir kraujagyslių sistema:
7. Kraujo ir limfinė sistema:
8. Virškinimo organai:
9. Šlapimo išskyrimo organai:
10. Lyties organai:
11. Endokrininės ir imuninės sistemos organai:
12. Nervų sistema:
13. Jutimo organai:

Pakeitimai:

1. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Įsakymas
Nr. [B1-652](#), 2014-08-04, paskelbta TAR 2014-08-04, i. k. 2014-10824
Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 5 d. įsakymo Nr. B1-658 „Dėl Gaišenu, patologinės medžiagos patologinio anatominio tyrimo ir dokumentų įforminimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo